

Täysistunto

Torstai 7.5.2020 klo 16.10—17.06

2. Muu asia: Valtioneuvoston asetus valmiuslain 86, 88, 93 ja 94 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käytön jatkamisesta

Muu asia M 20/2020 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 17/2020 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 17/2020 vp. Nyt päätetään, saako asetus jäädä voimaan vai onko se kumottava osittain tai kokonaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 3. asiasta.

Keskustelu

16.10 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Perustuslakivaliokunnasta on valmistunut tänään kaksi mietintöä valmiuslain toimivaltuuksien käytön jatkamista koskevista asetuksista. Valiokunta ehdottaa, että asetukset toimivaltuuksien käytön jatkamisesta saavat jäädä voimaan.

Kerron aluksi tarkemmin valmiuslain 86, 88, 93 ja 94 §:ien käytön jatkamista koskevista asetuksista.

Lainsäädännöllinen pohja jatkamisasetusten käsittelemiselle on valmiuslain 8 §. Poikkeusolojen jatkuessa valtioneuvoston asetuksella voidaan valmiuslain 8 §:n mukaan säätää lain kakkososan säännösten soveltamisen jatkamisesta. Tällainen jatkamisasetus voidaan antaa määräajaksi, enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Jatkamisasetus on välittömästi saatettava eduskunnan käsiteltäväksi. Eduskunta päättää, saako asetus jäädä voimaan vai onko se kumottava osittain tai kokonaan.

Jatkamisasetuksessa on kyse seuraavista valmiuslain toimivaltuuksista: sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden ohjaaminen, kunnan oikeuttaminen luopumaan kiireettömän hoidon määräaikojen noudattamisesta ja sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinneista, palvelussuhteen ehdoista poikkeaminen terveydenhuollossa ja sosiaalitoimessa, terveydenhuollon ja sosiaalitoimen henkilöstön irtisanomisajan pidentäminen. Toimivaltuuksien käyttöä jatkettaisiin asetuksen myötä 30.6. asti.

Perustuslakivaliokunnan mukaan valmiuslain toimivaltuuksien käytön jatkamiselle on perusoikeusjärjestelmän näkökulmasta erittäin painavat perusteet. Valiokunta ei pitänyt myöskään toimivaltuuksia oikeasuhtaisuusvaatimuksen vastaisina nyt vallitsevassa tilanteessa. Valiokunta piti perusteltuna, että valmiuslain toimivaltuuksia otetaan käyttöön rajatumminkin kuin aikaisemmin. Osaa aikaisemmin käyttöön otetuista valtuuksista ei jatketa, ja osa jatketaan aikaisempaa rajatumpana.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2020 vp

Valiokunta esitti kuitenkin joitakin kriittisiä huomioita. Poikkeusolojen olemassaoloa tarkastellaan jatkamisasetuksen perustelumuistiossa lähinnä vain valtioneuvoston maaliskuussa tekemän päätöksen perusteella. Valiokunta pitää välttämättömänä, että mahdollisten tulevien jatkamisasetusten antamisen yhteydessä arvioidaan merkittävästi nyt esitettyä yksilöidymmin poikkeusolojen olemassaolon perusteista. Valiokunta myös korostaa, kuten aikaisemminkin, normaaliolojen lainsäädännön ja perusoikeuksiin mahdollisimman vähän puuttuvien toimivaltuuksien ensisijaisuutta. Valiokunta toteaa, että erityisesti epidemiatilanteen pitkittyessä tulee ryhtyä normaaliolojen lainsäädännön mahdollisesti tarvittaviin muutoksiin.

Perustuslakivaliokunta painottaa lisäksi, että valmiuslain toimivaltuuksia voidaan lain 4 §:n mukaan käyttää vain sellaisin tavoin, jotka ovat välttämättömiä lain tarkoituksen saavuttamiseksi ja oikeassa suhteessa toimivaltuuden käyttämiselle tavoiteltavaan päämäärään nähden. Nämä periaatteet rajoittavat sekä toimivaltuuksien käyttöönottoa että niiden käyttämistä poikkeusoloissa.

Arvoisa herra puhemies! Esittelenkö tämän 87 §:n?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kyllä, mielellään.

— Siirryn sitten siihen. — Perustuslakivaliokunnan arvioitavana on ollut valmiuslain 8 §:n nojalla annettu valtioneuvoston asetus valmiuslain 87 §:ssä säädetyn toimivaltuuden käytön jatkamisesta. Asetuksen 2 §:n mukaan valmiuslain 87 §:ssä säädettyä toimivaltuutta ohjata terveydenhuollon toimintaa mainitun pykälän 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla voidaan soveltaa koko valtakunnan alueella.

Valmiuslain 87 §:n 1 kohdan mukaan väestön terveydenhuollon turvaamiseksi 3 §:n 1, 2, 4 ja 5 kohdissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa sosiaali- ja terveysministeriö voi päätöksellään velvoittaa lääketehtaan, lääketukkukaupan, apteekkiliikkeen harjoittamiseen oikeutetun sekä sellaisen yhteisön ja yksityisen elinkeinonharjoittajan, joka toimittaa terveydenhuollossa käytettäviä tavaroita tai palveluja taikka muuten toimii terveydenhuollon alalla, laajentamaan tai muuttamaan toimintaansa.

Asetus tulee voimaan 14. päivänä toukokuuta 2020, ja se on voimassa vähintään 30. päivään kesäkuuta 2020. Perustuslakivaliokunta esittää, että valtioneuvoston asetus saa jäädä voimaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. Nyt sitten keskustelua, tässä tämän asian yhteydessä aletaan käsitellä myöskin kolmatta asiakohtaa.

16.15 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Aluksi haluan kiittää perustuslakivaliokuntaa ja puheenjohtaja Ojala-Niemelää näiden asioiden erinomaisen hyvistä ja yksimielisestä käsittelystä. Varmasti myös nämä kriittiset huomiot, jotka perustuslakivaliokunta on tähän mietintöön kirjoittanut, ovat tarpeellisia, ja niistä on tärkeää käydä keskustelua varsinkin jatkoa ajatellen riippuen siitä, millä tavalla tämä koronaepidemia etenee ja minäkalaisia rajoituksia myös jatkossa tarvitaan.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota poikkeusolojen jatkamisen perusteluihin ja siihen, että hallituksen tulisi kiinnittää vakavaa huomiota siihen, että myös eri toi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2020 vp

mien vaihtoehtoisuutta paremmin ja eriytetymmin arvioidaan. Varmasti me kaikki olemme sitä mieltä, että poikkeusolojen jatkaminen on edelleen tarpeen, mutta kun on kysymys kansalaisten perusoikeuksiin erittäin vahvasti puuttuvista asioista, niin on tärkeää, että nämä myös huolellisesti perustellaan ja käydään läpi.

Täällä on kiinnitetty huomiota myös siihen, että toimivaltuuksien soveltamisen mahdollistamista koko maan alueella ei ole perusteltu kovinkaan perusteellisesti ja että nämä toimivaltuuksien tähänastisesta käytöstä annetut tiedot ovat varsin yleisluontoisia. Tämä koronaepidemiahan esiintyy varsinkin tällä hetkellä hyvin eri tavoin maan eri osissa, ja meillä on jo onneksi sellaisia sairaanhoitopiirejä, joissa ei ole viime päivinä tullut lainkaan uusia tartuntoja. Senkin takia olisi varmasti hyvä pohtia koko maan kannalta ja tietyllä lailla myös alueellisesti näiden toimien tarpeellisuutta.

Tässä yhteydessä haluan kiinnittää huomion myös siihen keskusteluun, mitä on käyty viranomaisten ja myös hallituksen viestinnästä, näiden erilaisten rajoitusten ja suositusten rajapintaan. Eli esimerkiksi oikeusoppineet ovat kritisoineet tiedottamista sen osalta, että on epäselvää kansalaisille, koska on kyseessä suositus ja koska taas lakiin perustuva määräys. Nämähän ovat tulleet tuolla rajaliikenteessä, karanteenisuosituksissa, myös yli 70-vuotiaita [Puhemies koputtaa] koskevissa suosituksissa esiin ja myös tässä kymmenen hengen kokoontumisrajoituksessa. Olen sellaisenkin viestin saanut, [Puhemies: Aika!] että poliisi olisi kotiinkin tullut tarkastamaan tätä mahdollista kymmenen hengen kokoontumista, ja se ei ymmärtääkseni ole millään tavoin tällä hetkellä poliisille annettu valtuus.

16.18 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Kannatan voimakkaasti asetuksen voimaan jättämistä. Kysehän on poikkeusolosuhteissa tehtävästä lainsäädännöstä, kun tässä kohtaa arvioimme asetusta ja sen voimaan jättämistä tai voimasta poistamista.

Tässä kohtaa kiitos myös valtioneuvostolle, joka on tällä kierroksella antanut paljon paremmin perusteluita ja vaikutusten ennakoarviointeja, joista tässäkin salissa on paljon keskusteltu. Tätä asetusta on ollut helpompi käsitellä kuin edeltäjänsä, kun se on laajemmin ollut perusteltu myös meille perustuslakivaliokunnan puolelle.

Lisäksi ehkä korostaisin, että tilanne näiden asetusten kohdalla on edelleen poikkeuksellinen tässä kohtaa. Me aikaisemmin olemme tehneet terveydenhuollossa toki paljon tutkimusta ja aina nojaamme poliittista päätöksentekoaamme tutkimuksiin, mutta yleensä — tai aina tätä ennen — tutkimus on tehty nimenomaan jälkikäteen, kun olemme voineet saada kaikki tautimäärät ja tiedot käsiimme ja sitten arvioida, miten mitäkin esimerkiksi tartuntatautia tulisi hoitaa. Mutta tällä kertaa on poikkeuksellista se, että me arvioimme myös tätä tutkimuksellista puolta samaan aikaan, kun tilanne on päällä.

Koronan eteneminen rypäsmäisesti on aito uhka, ja sen takia tällekin asetukselle, sen jatkamiselle, on koettu tarvetta. Me olemme menossa kohti lomakautta, minkä vuoksi tälle asetukselle voi toden teolla tulla myös tarvetta.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota ja haluan kiinnittää myös tässä salissa huomiota siihen, että toimivaltuuksien käyttöä ehdotetaan tässä kohtaa jatkettavaksi aikaisempaa rajatummmin. Eli tästä on suljettu pois muun muassa ympäristöterveydenhuollon tehtäviä tekevät henkilöt sekä pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan henkilöstö sekä esimerkiksi poliisit tässä kohtaa, ja tällä tavalla suppeammin tätä asetusta viedään nyt eteenpäin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2020 vp

Kyse on mahdollisuudesta näihin poikkeuksiin, mutta kyse ei ole automaatiosta siinä, että me poikkeamme tavallisista olosuhteista. Sen takia haluaisin tässä salissa vielä korostaa sitä, että me annamme nyt huomattavaa valtaa kunnille ja niille viranhaltijoille, jotka näitä päätöksiä tekevät, arvioida myös sitä välttämättömyyttä siellä paikallisella tasolla. Näitä toimia ei voi tehdä, ellei se ole täysin välttämätöntä eli elleivät esimerkiksi pelkkä tartuntalaki ja sen antamat valtuudet anna tähän toimintaan riittävää tukea. Sillä viranhaltijalla, joka näitä asetuksen ohjeita soveltaa, täytyy olla painavat perustelut ja ne täytyy myös olla kerrottavissa.

Lisäksi ehkä korostaisin vielä, että toimivaltuudet liittyvät enemmänkin terveydenhuoltojärjestelmän toimintakyvyn turvaamiseen kuin tämän epidemian leviämisen estämiseen, mistä helposti käymme keskustelua. Epidemian leviämisen estämiseksi olisi välttämätöntä, että me lisäisimme testausmääriä kaikkialla Suomessa niin, että ihan tavalliset ihmiset pääsisivät testauksen piiriin. Tässä on tapahtunut merkittävää parannusta viimeisten viikkojen aikana, ja tänään kuulin sellaisia uutisia muun muassa Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymältä. — Kiitoksia.

16.22 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit eilen jo tuossa lähetes-
keskustelussa totesivat, että kannatamme näitä jatkamisasetuksia sosiaali- ja terveyden-
huollon osalta ja terveydenhuollon lääke- ja tarvikehuollon ohjaamisessa.

On tärkeää, että valiokunta on kiinnittänyt huomiota näihin perusteluihin ja siihen, että perusteluissa on osin käytetty samoja argumentteja kuin silloin, kun ensimmäisen kerran näitä asetuksia voimaan saatettiin. Tokihan täällä todetaan, että edelleen arvioidaan olevan uhka epidemian uudelleen kiihtymisestä sellaiselle tasolle, että se aiheuttaisi terveydenhuollon ylikuormittumisen, ja että epidemian uudelleen kiihtymisen riski on korkea ja uhka välitön, ja että se voi ilmetä nopeasti. Jos terveydenhuollon kapasiteetti ylikuormittuu, osalle väestöstä aiheutuu koronavirustartunnasta sellainen hengen ja terveyden vaara, joka ilman ylikuormittumista olisi vältettävissä, eli tässä varmaankin on se keskeinen kappale, minkä perusteella voidaan katsoa, että näitä terveydenhuollon asetuksia tulee edelleenkin jatkaa.

Mutta, niin kuin täällä on todettu, niin varhaiskasvatukseen liittyvät ja myöskin ympäristöterveydenhuoltoon, kouluun, pelastustoimeen, hätäkeskustoimintaan ja poliisitoimeen liittyvät asetukset — niitten jatkaminen ei ole enää välttämätöntä. Ehkä ylipäättänsäkin tässä joudutaan eduskunnassa varmasti sitä miettimään, mitkä ovat ne kriteerit, millä sitten jatkossa edelleen arvioidaan tätä. Ja erityisesti ehkä tässä yhteydessä nostaisin nyt esille tämän kiireettömän hoidon, josta perustuslakivaliokuntakin on nostonut kappalees-
saan esille problematiikan siitä, mitkä ovat sitten tämän sääntelyn vaikutukset väestön terveydentilaan tällä hetkellä, ja onko tässä nyt sitten vähän sellainen kulminaatiopiste, että erityisesti monissa kunnissa, sairaanhoitopiireissä, tätä kiireetöntä hoitoa on lähdetty alasajamaan niin reippaasti, että se saattaa aiheuttaa sitten toisaalta ensinnäkin tätä patoutunutta hoidon tarvetta ja sitten toisaalta myöskin kasvattaa terveysriskejä. Erityisesti tässä ehkä olisi syytä kiinnittää huomiota siihen, että meillä on alueellisesti todellakin tämä epidemia hyvin eri tavoin edennyt, ja se tilanne, jossa joudutaan miettimään henkilöstön lomautusta sen tähden, että ei ole tarpeeksi potilaita, on ehkä jollakin tavalla aika absurdi. Ja tässä toivoisin, että sosiaali- ja terveysministeriössä nyt lähetettäisiin oikeanlaisia viestejä sinne

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2020 vp

kentälle, että näitten asetusten voimassapitäminen ei aiheuta nyt suurempaa uhkaa kansanterveydelle kuin se, että ne eivät olisi voimassa.

Arvoisa puhemies! Todellakin KD tukee näitten asetusten edelleen voimassapitämistä, ja siinä mielessä on tärkeää viedä nämä eteenpäin.

16.25 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Tämän asetuskokoelman tavoitteena on todella turvata terveydenhoitojärjestelmä kriisin aikana, ja nyt kun näyttää siltä, että on iso riski, että epidemia saattaa pitkittyä, niin tällaisen toiminnan merkitys toki korostuu. Samalla kiireettömästä hoidosta nousee yhä isompi huoli. On kuultu valitettavia esimerkkejä ympäri Suomen siitä, miten kiireetöntä hoitoa on priorisoitu pois, ei välttämättä sen takia, että henkilöstö olisi ollut sidottu koronatoimiin tai koronatoimiin liittyvään koulutukseen, vaan joistain muista syistä. Siksi tätä koko ajan painotetaan sekä viestinnässä että erityisesti näissä perustuslakivaliokunnan mietinnöissä, että todella sitä kiireetöntä hoitoa ei pidä priorisoida pois, ellei se ole aivan välttämätöntä koronan takia.

Valitettavaahan on ollut, että todella monella kunnalla on nyt iso taloushuoli osittain koronan takia, osittain aiempien huolien takia, ja nyt tähän onkin tulossa sitten koko ajan jatkuva apua valtion tasolta. Sen riittävyys on varmistettava, mutta samalla huomioitava, että se taloudellinen huoli ei sinällään ole syy luopua lakisääteisistä, ihmisten terveyden kannalta todella tärkeistä palveluista. Eli on pidettävä edelleen kiinni siitä, että ongelmat eivät pääse pahenemaan ja ihmiset saavat apua ajoissa.

Valitettavaa on ollut erityisesti, jos ja kun joissain paikoissa on ajettu alas sellaista toimintaa, jonka tarve pikemminkin koronan myötä korostuu, kuten esimerkiksi oppilaiden ja opiskelijoiden oppimisen tuki, mielenterveyden tuki, muut sellaiset avun muodot, jotka ovat erityisen tärkeitä nyt, kun korona ihmisiä ja perheitä kuormittaa. Siksi onkin tärkeää huolehtia, että todella siellä paikallistasolla tehdään punnittuja ratkaisuja ja että resursseja on riittävästi, koska tässä on todella nämä kaksi puolta: koronakriisin hallitseminen riittävän valtuuksin ja sitten toisaalta rahoituksen riittävyys, jotta todella pystytään tekemään kaikki tarvittava.

Tämä alueellisuushan on tässä isona haasteena. Tiedämme, että korona ei leviä samoilla tavoin eri puolilla Suomea, mutta samalla tiedämme, että se on pienestä kiinni, että jossain syrjäseudulla voikin tauti ryöpsähtää ja sitten terveydenhoitojärjestelmä onkin uhattuna. Sen tähden onkin nyt päädytty siihen, että ennakkoinnin mahdollisuus on ensisijaisen tärkeää ja on lopulta parasta, että siellä paikallisesti annetaan toimivaltuudet tehdä sitä harkintaa. Mutta kuten sanottua, silloin sitä harkintaa on syytä tehdä todella punnitusti, sillä monelle ihmiselle se kiireetön hoito ja muut näiden toimivaltuuksien kääntöpuolet ovat elintärkeitä.

Tämähän on laajempikin keskustelu tässä koronan yhteydessä. Meillä on Suomessa aika hajautettu malli, kunnilla ja sairaanhoitopiireillä on paljon valtaa. Se on samalla hyvä, koska voidaan tehdä paikallisesti ne parhaat ratkaisut, mutta samalla se välillä vaikeuttaa koordinaatiota ja saattaa johtaa epäyhtenäisiin tilanteisiin. Siksi pitääkin kiinnittää huomiota siihen, että tietoa on saatavilla, että tiedetään, mikä se tilanne eri puolilla on ja että epäkohtiin pystytään tarvittaessa puuttumaan valtakunnallisellakin tasolla. [Puhemies koputtaa]

Tietoa on oltava myös siksi, että lopulta avoimuus on se, minkä kautta ihmiset sitten lopulta luottavat viranomaisiin, luottavat suosituksiin [Puhemies koputtaa] ja toimivat tavalla, jolla tämä koronakriisi saadaan ehkäistyä. Nythän hyvä asia on ollut, [Puhemies: Aika!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2020 vp

että suosituksilla on saatu paljon tehtyä, ei ole ollut pakko turvautua pakkokeinoihin, ja samaa on syytä jatkaa ja sitä luottamusta valaa.

16.29 Johannes Koskinen sd: Herra puhemies! On tärkeää korostaa, että perustuslakivaliokunta oli tässä jatkoasetusten hyväksymismietinnössään yksimielinen, ja toivottavasti myöskin tämä suuri sali, täysistunto, jatkossa on yksimielinen.

Tässä jo edustajat Ojala-Niemelä, Kemppi ja Suomela ovat hyvin tuoneet esille niitä ydinkohtia, mitä tätä jatkosoveltamista ajatellenkin on hyvä korostaa. Puutun yhteen asiaan, joka on uutta tässä mietinnössä 17 koskien tätä ensimmäistä asetusta.

Perustuslakivaliokunta siinä kiinnittää huomiota siihen, että tuo poikkeusolojen voimassaolohan on sikäli sääntelemätön, että tuossa valmiuslaissa säädetään vain, miten se otetaan käyttöön tasavallan presidentin ja valtioneuvoston toimesta, mutta ei kerrota, miten poistetaan poikkeusoloista. Tässä kun analogisesti on aikoinaan laadittu puolustustilalakia ja valmiuslakia, niin puolustustilalaissa se on aina määräaikainen, maksimissaan kuusi kuukautta, ja silloin se jatkokin tulee ikään kuin automaattisesti aina eduskuntaan, mutta tässä ei ole tuollaista. Koska nyt on toistaiseksi voimassa olevaksi todettu nämä poikkeusolot, niin on sitten valtioneuvoston, presidentin ja eduskunnan tavallaan rakennettava se malli, miten se poikkeusolojen päättymisen todetaan. Todennäköisestihän se tapahtuu juuri siten, että valtioneuvosto antaa asetuksen, jossa presidentin kanssa tämä poikkeusolojen päättymisen todetaan.

Tässä perustuslakivaliokunta edellyttää, että mahdollisten tulevien jatkamisasetusten antamisen yhteydessä arvioidaan merkittävästi nyt esitettyä yksilöidymmin poikkeusolojen olemassaolon perusteita. Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että perustuslain 23 §:n mukaisiin perusoikeuspoikkeuksiin liittyy vaatimus poikkeuksien tilapäisyydestä. Eli jos tätä kuuden kuukauden mittapuuta arvioidaan, niin olisi sitten syyskuussa ensimmäinen tämmöinen vakavampi tarkistuspiste, ovatko poikkeusolot edelleen olemassa, mutta tämä on siis joustavampi tämän valmiuslainsäädännön osalta.

Tulevaisuuteen päin on myöskin mietittävä sitä, että jos tällainen kytevä vaihe pandemiassa saadaan pidettyä pitkään elikkä tautitapauksia ei tule juuri lisää ja jos tällaista kytemisvaihetta kestää vaikkapa vuoden, niin pystyttäisiinkö se hallitsemaan myös siten, että tartuntatautilakia ja joitakin muita säädöksiä muutettaisiin siten, että ne toimisivat paremmin tämmöisessä laajan pandemian tilanteessa, kun ne nyt on kohdennettu enempikin tämmöisiin alueellisiin ja sporadisiin tartuntatautilanteisiin. Tällä lailla toisella tavalla pidettäisiin se hallinnassa ilman, että olisi pakko noudattaa näitä poikkeus- ja valmiuslakime nettelyjä.

16.32 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Itsekin ajattelin kiinnittää huomiota samaan kohtaan, mihin edustaja Koskinen, että jos näistä poikkeusoloista alkaa tulla enempi tai vähempi normaali olotila, niin mitä pitäisi tehdä. Kuten valiokunta toteaa, erityisesti epidemiatilanteen pitkittyessä tulee ryhtyä normaaliolojen lainsäädännön mahdollisesti tarvittaviin muutoksiin — missä vaiheessa tätä harkintaa käytetään? Ja täällä mainittiin tartuntatautilaki. Mitä muita lakeja pitäisi muuttaa, jotta me pääsisimme ikään kuin samaan päämäärään ilman poikkeusoloja?

Toinen, mikä on syytä nostaa esille, on se, missä määrin valiokunta sitten puuttui ja harkitsi näitä alueellisia toimenpiteitä. Nimittäin me tiedämme, että Suomi on harvaan asuttua maa, ja kun tarkastellaan tiettyjä tehokkaita toimenpiteitä yhdistettynä siihen, että suoma-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2020 vp

laiset ovat hyvin lainkuuliaista kansaa ja uskovat viranomaisten määräyksiä tai jopa suosituksia, missä määrin me voisimme harkita, että eri alueilla noudatetaan hieman erilaisia toimenpiteitä, jotta ne olisivat oikeassa mittasuhteessa ja kohtuudessa tavoiteltuun päämäärään?

Ja mihin edelliset puhujatkin viittasivat, tähän kiireettömään hoitoon: Jos nyt käy niin, että ihmiset pelkäävät sairaaloita, missä se vika on, onko se tiedotuksessa vai missä? Pitäisi sitä henkistä lukkoakin pyrkiä sitten purkamaan, jotta ammatti-ihmiset sairaaloissa eivät pyörittele peukaloitaan sen takia, että ihmiset eivät uskalla sinne tulla, vaikka varotoimenpiteet olisi mitoitettu niin, että riski koronaan sairastumiseen on todella pieni.

16.33 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Me kaikki tunnistamme koronan riskit ja myöskin tunnistamme sen, että Suomen hallitus on tässä toiminut hyvin määrätietoisesti, jopa etuajassa, kun näitä rajoittavia toimenpiteitä asetettiin. Lopputulos on sikäli tässä vaiheessa, kun tätä tilannetta arvioidaan ja kansainvälisesti verrataan, poikkeuksellisen hyvän siten, että tätä kriisiä on onnistuttu hallitsemaan.

Nyt olemme siinä tilanteessa, ehkä etuajassa tai ei-etuajassa, että me joudumme näitä rajoituksia väistämättä purkamaan, ja tässä edellisten puheenvuorojen pitäjät jo puhuivat kytevästä koronakriisistä, joka on ihan aito ilmiö, koska tällä hetkellä Uudellamaallakin on se tilanne, että vaikka olisi kymmenen kertaa enemmän tartunnan saaneita kuin mitä on aidosti rekisteröity koronaviruksen osalta tartunnan saaneita, niin se on vain 2 prosenttia Uudenmaan väkiluvusta. Eli 98 prosenttia ei ole altistunut vielä lainkaan, jolloin on aito tilanne se, että tämä koronavirus tulee olemaan pahimmillaan jopa vuosia keskuudessamme, jolloin me joudumme miettimään, miten me näitä rajoitustoimia teemme.

Arvoisa puhemies! Minä haluaisin kiinnittää huomion yhteen ryhmään, joka on keskeisin riskiryhmä, eli iäkkäät ihmiset. On toimittu aivan oikein, että 70 vuotta vanhemmat ihmiset ovat erityishuomion kohteena, he elävät karanteenin kaltaisissa oloissa, ja kuten täällä todettiin, niin suomalaiset ovat hyvin lainkuuliaisia, ja ikäihmiset ovat todella nöyrästi ja tarkasti seuranneet — omakin terveys on kyseessä, mutta myöskin muiden terveys — näitä ohjeita, mitä on olemassa ollut.

Nyt meillä on tullut kuitenkin hälyttävä tieto siitä — yhä useammat hoiva-alan etujärjestöistä ja hoiva-alasta vastaavista henkilöistä ovat valottaneet sitä — että kun tämä eristäytyminen on otettu liian tosissaan, niin tällä on ollut ongelmallisia seurauksia sekä ikäihmisten mentaaliseen puoleen mutta myöskin fyysiseen kuntoon. Ei olla uskallettu mennä ulos, vaikka on suositeltu ulos menoa, kuntoilua ja muuta — ja nyt tässä ollaan kriisinpoikasessa kiinni, että nyt täytyisi asteittain katsoa myöskin sitä, miten näitä rajaavia toimenpiteitä otetaan. On hyvä muistaa, että 84 vuotta on se mediaanikuolleisuusikä niiden 250 kuolleen joukossa karkeasti ottaen ja yli 70 prosenttia kuolleista on yli 80-vuotiaita, 70—79-vuotiaita on 15 prosenttia ja sitten loput 15 prosenttia ovat alle 70-vuotiaita. Eli myöskin tässä ikärajassa, joka on asetettu, on liikkumatilaa, ja ehkä tässä suhteessa pitäisi asteittain luoda sellaista kulttuuriympäristöä ja ajattelutapaa, että ei kuitenkaan täysin eristäydytä — harrastetaan liikuntaa ja tietyillä tasoilla suojatusti pystytään myöskin läheisimpiä kontaktoimaan, koska kyllä tässä yhteiskunnassa on myöskin elämänlaatu otettava huomioon, ja myöskin iäkkäillä ihmisillä täytyy siihen olla mahdollisuus.

16.36 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Myös omasta puolestani kiitos perustuslakivaliokunnalle mietinnöistä. Kuten täällä on todettu, mietinnöt ovat yksimielisiä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2020 vp

ja niissä siis esitetään edellä mainituissa pykälissä säädettyjen valtioneuvoston toimivaltuuksien käytön jatkamista, eli ne saisivat jäädä voimaan. Valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että ylipäätään valmiuslain toimivaltuuksia voidaan käyttää vain silloin, kun ne ovat välttämättömiä ja oikeasuhtaisia lain tarkoituksen saavuttamiseksi. Asetuksia vietään, kuten edustaja Kemppi täällä totesi, nyt suppeammin eteenpäin. Sekin viestittää siitä, että toimivaltuuksia ei voi ottaa käyttöön kevein perustein, ja totta kai tämä tarkkarajaisuuden näkökulma täytyy säilyttää. Tässä kohtaa siis on onnistuttu elämään hetkessä. Monen edustajan lailla kannan myös huolta näistä kiireettömän hoidon tilanteista. Yhteiskunnassa saattaa muhia hoivavelka, joka ennen pitkää kasvattaa patoa, joka saattaa purkautua hallitsemattomasti.

Puhemies! Kun tämä akuutti kriisi on ohi — sekin päivä joskus koittaa — tarvitsemme varmasti myöskin lainsäädäntöuudistuksia. Vastaavissa tilanteissa meillä tulisi olla entistä ketterämpi lainsäädäntö, jonka kautta onnistuisimme entistä tehokkaammin ja nopeammin reagoimaan tilanteeseen.

Puhemies! Tähän loppuun yksi sellainen — vaikka tiedän, että menee hiukan tämän asian ohi — on se, että nyt kun koulut avautuvat noin viikon päästä, olisi syytä harkita, että kun siirrytään perusopetuslain puolelle, sinne liitettäisiin myöskin etäopetusmahdollisuus, jolloin koulut kykenisivät vastaavissa pandemiatilanteissa reagoimaan tilanneherkemmin. Tällä hetkellä tämä hybridimalli lähiopetuksen ja etäopetuksen suhteen ei ole mahdollista, vaan se on enemmänkin joko—tai-tilanne. — Kiitos.

16.39 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta on käsitellessään valmiuslain soveltamisasetusten jatkamista todennut, että niille edelleen löytyy perusteet, mutta tulevaisuudessa tilanne voi tilanteen pitkittyessä olla toinen ja on siirryttävä ikään kuin jonkunlaisen pysyvemmän lainsäädännön varalla tehtäviin toimenpiteisiin.

Valitettavasti, vaikka itse pandemiaa hellittäisi, saatamme olla siinä tilanteessa, että ne samat ihmiset, jotka tällä hetkellä tekevät sitä tärkeää työtä, hoitavat muita ihmisiä, niin korona-sairaita kuin muitakin sairaitamme, heidän tarpeensa vain entisestään kasvaa tulevaisuudessa. Se johtuu toki monista asioista, myös ikääntymisestä, mutta toki myös siitä, että tällä hetkellä ihmiset valitettavasti pelkäävät mennä hoitoon. Tämä onkin erittäin huolettavaa monesta näkökulmasta, sillä, totta kai, vaikka korona tällä hetkellä on se ehkä näkyvin uhka terveydellemme, niin muutkaan sairaudet eivät ole mihinkään poistuneet. Muihinkin asioihin kuin koronaan voi edelleen kuolla, ja sen vuoksi olisi erittäin tärkeää tällä hetkellä luoda ihmisille sitä turvallisuudentunnetta, ja ei vain tunnetta, vaan myös aitoa turvallisuutta siitä, että kun menet hoidettavaksi tai kontroleihin esimerkiksi, niin ei ole riskiä saada koronatartuntaa, sillä monet sellaiset ihmiset, jotka erityisesti hoitoa tarvitsevat, kuuluvat siihen ryhmään, jotka nimenomaan ovat suuremmassa riskissä saada vakava taudinmuoto.

Erittäin tärkeä näkökulma on myös se, että ikääntyvillä ihmisillä toimintakyky pysyy hyvänä, ja siinä tärkeinä mahdollistajina ovat päivittäinen liikkuminen ja liikunta. On erittäin hyvä, että nyt vaikuttaa siltä, että yli 70-vuotiaiden karanteenirajoituksiin tulee helpotuksia niin, että se on suosituksenomainen niin, että ei enää tarvitsisi itseään kokea ikään kuin neljän seinän sisään vangituksi, vaan saa ja kannattaa liikkua ja kannustetaan siihen liikkeellelähtoon vähintään ulkotiloissa. Tämä näkökulma on tärkeä, jos ajatellaan myös niitä ihmisiä, jotka eivät välttämättä enää pärjää omillaan, ovat kotihoidon kotiin tuotavien

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2020 vp

palveluiden varassa. Esimerkiksi kuntoutumisen mahdollistaminen ja fysioterapian tuominen kotiin olisi edelleen erittäin tärkeää tässä poikkeuksellisessakin tilanteessa.

Me olemme tehneet itse asiassa tämmöisen hieman pidemmän toimintaohjelman, millä voisimme huolehtia ikääntyvien ihmisten avusta ja toimintakyvystä tämmöisissä poikkeuksellisissakin oloissa, ja toivottavasti nyt, kun tässä salissa on selvästi laajemminkin huolta siitä, että mahdollisesti rajoituksen haitat voivat olla suurempia kuin niistä saatavat hyödyt tietyissä ikäryhmissä, voitaisiin näitä ehdotuksiamme yhdessä katsoa ja toimeenpanna hallituksen toimesta.

16.42 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Pandemian vaara ei ole ohi. Se saattaa pitkittyä ja voi tulla myöskin monihuippuiseksi ja kausittaiseksi ja välillä uinua. Opettelemme elämään tämän koronan kanssa mahdollisesti vielä pitkään. Siksi on tarpeen sekä purkaa rajoituksia että jatkaa asetuksia valmiuslakiin liittyen. Rajoitusten purku vaatii meiltä samalla kertaa malttia ja rohkeutta. Saatamme joutua jatkossa myös vuorotellen purkamaan ja asettamaan uudelleen uusia rajoituksia epidemiatilanteen muuttuessa.

Perustuslakivaliokunta istui aamusta saakka ja totesi yksimielisesti, että nämä jatkoasetukset voidaan pitää voimassa. Haluan kiittää valtioneuvostoa siitä, että se on aikaisempaa selvemmin kuvannut tilannetta ja perustellut eri toimenpiteiden välttämättömyyttä ja oikeasuhtaisuutta.

Elämme poikkeusoloissa, joita valmiuslaki säätelee. Edustaja Koskinen kuvasi hyvin tämän valmiuslain luonteen: presidentti ja valtioneuvosto toteavat nämä poikkeusolot, ja sitten, kun nämä asetukset eivät enää ole välttämättömiä, tullaan jossakin vaiheessa tilanteeseen, jolloin ei olla enää poikkeusoloissa. Jos pandemia jää aivan kuin uinuvaan vaiheeseen, on syytä miettiä tarkasti, ollaanko enää poikkeusoloissa.

Myöskin normaaliolojen lakeja tulee täydentää niin, että ne toimivat paremmin tällaisissa uudenlaisissa olosuhteissa. Sellainen valmistelu on syytä aloittaa välittömästi. Edustaja Kivisaari toi esille perusopetuslain muutoksen, että lakiin tulisi mahdollisuus etäopetukseen. Myöskin tartuntatautilakiin olisi hyvä saada tällaisen pandemian kaltaisten tilanteiden täsmennyksiä. Opimme kaikesta tästä tulevaa lainsäädäntötyötä varten. Tämä toki edellyttää perusteellista selvittämistä ja analyysiä, tutkimusta päätöksenteon pohjaksi.

Kun nyt rajoitustoimia on purettu, se voi aiheuttaa pelkoa ihmisissä. On tärkeää, että me selkeästi viestimme ihmisille, mikä on turvallista. Alueellisuus on yksi haasteemme, niin kuin tässä on tullut puheenvuoroissa esille. Kiireettömän hoidon alas ajaminen koko Suomessa on johtanut ja johtaa tähän hoitovelkaan ja jonoihin. [Puhemies koputtaa] On tärkeää, että kun nyt tauti voi ryppäittäin edetä, niin kuitenkin voisimme ottaa alueellisuuden mahdollisuuksien mukaan huomioon.

16.46 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Sinänsä valmiuslain jatkaminen on perusteltua, koska onhan meillä nyt tällä hetkellä jopa enemmän tartunnan saaneita kuin sitä valmiuslakia alun perin käyttöön otettaessa, eli perusteet sille ovat olemassa. Mutta olen omalta osaltani monien muidenkin keskustelijoiden tavoin huolissani erityisesti tämän kiireettömän hoidon tilanteesta kriisin pitkittyessä nyt useiden kuukausien mittaiseksi. Tosi-asia kuitenkin on se, että eivät ihmiset sinne hoitoon, lääkäriin huvikseen hakeudu, eivät siihen kiireettömäänkään hoitoon. Vaikka joku vaiva ei välittömästi uhkaisikaan henkeä tai olisi vastaavalla tavalla kiireellinen, ei sitä kuitenkaan loputtomiin voi olla hoitamatta. Olen kuullut tapauksia, että kiireettömän hoidon poistaminen esimerkiksi suun terveyden-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2020 vp

hoidosta on johtanut tilanteisiin, että ihmisille, joilla on hammas lohjennut, sanotaan, että hanki apteekista väliaikaispaikka ja yritä tulla sillä toimeen, ja silmä lääkäristä soitetaan tarkastusajan suhteen, että se on peruttu, eikä osata sanoa, milloin aika kenties olisi saatavilla — lupasivat palata asiaan sitten, kun voivat palata. Eivät ne hampaat voi ihmisten suussa loputtomiin halki olla eivätkä silmät voi olla tutkimatta, puhumattakaan vakavista sisäelinten sairauksista, syöpäsairauksien ja sellaisten epäilyjen tutkimisesta. Siitä kertyy valtava hoitovelka, joka jossain välissä täytyy hoitaa, ja sen hinta tulee olemaan erittäin raskas niin rahallisesti kuin inhimillisestikin.

Toinen asia, joka huolestuttaa minua tämän kriisin pitkittyessä, on ikäihmisten eristys. Periaatteessahan tämä suositus 70-vuotiaiden eristytymisestä on suositus, jota yksittäinen henkilö, joka elää omilla avuillaan, voi noudattaa tai olla noudattamatta oman harkintansa mukaan noin niin kuin viime kädessä. Mutta sellaisella henkilöllä, joka on toisten avun varassa hoitolaitoksissa, ei ole tosiasiallista vaihtoehtoa sitä eristystä kohdaltaan purkaa. Kuinka kauan ihmiset voidaan pitää erossa läheisistään tällä tavoin, ihmiset, joilla ei välttämättä ole edes montaa kuukautta elinaikaa? Heille tämä kuukausien eristys on erittäin pitkä aika ja huonontaa oleellisesti elämänlaatua.

Se, että tästä koronasta päästään ulos, että meillä olisi jonkinlainen exit-strategia, vaatii toimenpiteitä, millä nämä jokapäiväiset, välttämättömät asiat — lääkärissäkäynti, läheisten tapaaminen vanhusten hoitolaitoksissa — saadaan hoidettua turvallisesti. Olisiko tässä paikka jonkinlaiselle ohjeistukselle hengitysmaskien ja muiden suojavarusteiden käytöstä, että ihmiset voisivat käydä lääkärissä ja hoitolaitoksissa tartuttamatta siellä muita tai hoitolaitoksissa olevia vanhuksia, jotka tunnetusti ovat riskiryhmä koronalle mitä suuremmassa määrin? Ehkä tällainen suositus olisi tarpeen laatia. Hallitukselta odottaisinkin selkeitä toimenpiteitä tässä asiassa etenemiseksi ja myöskin viranomaisilta. Nyt kun tänäänkään ei kyselytuntia ollut sattuneista syistä, me emme tänäänkään saa kuulla, mitä tällaisia toimenpiteitä on suunniteltu. Ehkä hallitus kertoo niistä oma-aloitteisesti.

16.49 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos perustuslakivaliokunnalle ja sen puheenjohtaja, edustaja Ojala-Niemelälle hyvästä ja perusteellisesta ja varsin nopeasta toiminnasta, niin kuin tämän tyyppinen lainsäädäntö vaatiikin, ja myös siitä arvioinnista, että edelleen on syytä jatkaa tätä valmiuslain voimassa pitämistä ja poikkeusoloja. Toki eilen vai edellispäivänä tuossa lähetekeskustelussa itse pohdin jo sitä, että kuinka kauan niin sanotusti varmuuden vuoksi tai varmuuden varalle näitä voidaan pitää yllä, sillä tällä hetkellä, niin kuin tässäkin keskustelussa on tullut esille, niin meillä on aika isoja alueellisia eroja. Monilla alueilla ei tartuntoja ole ollut koko epidemian aikana, ja monilla alueilla ne ovat myös merkittävästi vähentyneet.

Itse kiinnitän huomiota ennen muuta näihin meidän yli 70-vuotiaisiin sekä heidän lisäksi sitten ikäihmisiin. Seitsemänkymppisissä on paljon erittäin aktiivisia, hyväkuntoisia ihmisiä, jotka ovat nyt joutuneet elämään erittäin tiukassa eristyksessä läheisistä ja muista. Pidän hyvänä, että nyt pohditaan ja arvioidaan uudelleen esimerkiksi heidän eristämisen tiukkuutta, sitä, että me emme suojelisi näitä seitsemänkymppisiä ja ikäihmisiä sairaiksi, saatikka sitten jopa kuoliaiksi. Liikkuminen ja tapaamiset ulkona pitää sallia. Ja esimerkiksi nyt, kun jumalanpalvelukset kirkkoissa alkavat, niin kyllä järjestelmän täytyy olla sellainen, että yhteiskunta antaa tilaa, että nämä ikäihmiset pääsevät sinne kirkkoon, ja uskon, että tähän löytyy varmasti ratkaisuja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2020 vp

Myös kiireetön hoito on tärkeä asia, josta täällä on kannettu huolta monissa hyvissä puheenvuoroissa salin jokaiselta laidalta, ja toivotaan, että se saadaan myös toimimaan hyvin. Tämä alueellinen ja ajallinen arviointi on myös sellainen, mitä varmasti pitää pohtia. Vaikka tämä lainsäädäntö, jota nyt käsittelemme, ei koske kahviloita ja ravintoloita, niin niiden lailla pitää pohtia tätä alueellista tilannetta ehkä uudella tavalla, että onko meidän syytä kaikkia samoja toimenpiteitä ulottaa jokaiseen maakuntaan ja jokaiseen kaupunkiin. Esimerkiksi voi kysyä: miksi on välttämätöntä pitää kahvilat ja lounaspaikat suljettuina vielä koko toukokuun esimerkiksi sellaisessa kunnassa, jossa ei ole viime aikoina tai vaikkapa koko epidemian aikana ollut tartuntoja? Kysehän on perusoikeuksien rajusta rajoittamisesta, elinkeinovapauden rajoittamisesta ja omaisuudensuojasta. Ja kun esimerkiksi koulujen avaamista perusteltiin juridiikalla ja sanottiin, että ne oli välttämätöntä avata, niin voi kysyä, että onko välttämätöntä pitää nämä kahvilat, lounaskahvilat, pienet kahvilat laila määrättyinä kiinni ympäri koko Suomen maan? Tämä on minun mielestäni arviointia, jota pitää nopeasti tehdä ennen kesäkuunkin alkua.

16.52 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Käsittelemme tosiaan valmiuslain toimivaltuuksien käytön jatkamista, ja kiitos perustuslakivaliokunnalle ripeästä mietinnöstä ja yksimielisestä mietinnöstä.

Kuten valiokunta tuo täällä esiin, niin valmiuslain toimivaltuuksia ei tule ottaa käyttöön kevein perustein tai ikään kuin varmuuden vuoksi. Asetuksen perustelumuihistiosta välittyy osittain käsitys siitä, että toimivaltuuksien käyttöä jatketaan ennakoivasti ja ikään kuin varmuuden vuoksi, mutta on myös yhtä tärkeää, jotta laajoja väestöryhmiin kohdistuvia rajoituksia voidaan hallitusti ja turvallisesti purkaa, tulee perustelumuihistion mukaan samalla olla käytettävissä tehokkaat, nopeat ja valtakunnalliset keinot mahdollisesti aiempaa suuremman koronavirustautiin sairastuneen potilasmäärän hoitamiseksi. Muutenkin valiokunnan mietintö on hyvä.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee sitten tähän perusterveydenhuollon palvelujen käyttöön ja kuormittumiseen poikkeusolojen aikana, on tosiaan ollut viime aikoina julkisuudessaakin paljon keskustelua siitä, että monissa sairaanhoitopiireissä kiireettömän hoidon määrät ovat laskeneet huomattavasti, lähes 25 prosenttia omallakin alueellani Pohjois-Pohjanmaalla. Tuhansia käyntejä on jäänyt käyttämättä, lääkärikäyntejä ja operaatiokäyntejä. Siinä kiireettömän hoidon jonoja ei ole syntynyt, ja sehän nimenomaan johtuu tästä kysynnän laskusta, mutta on tullut myöskin toisenlaista palautetta.

Sain palautetta Satakunnasta: Mieshenkilö, joka on aktiivisesti metsätöissä ja on täyttänyt yli 70 vuotta, on odottanut lokakuusta asti toisen silmän kaihileikkaukseen, ja jotta hän voi saada uusittua esimerkiksi ajokorttinsa, niin sen edellytys on se, että hän pääsee tänne kaihileikkaukseen. Mutta toistamiseen, vaikka puoli vuotta on kulunut eli hoitotakuu on täyttynyt, hänelle on sanottu, että koska olette yli 70-vuotias, niin me emme hoida teitä, koska teillä ei ole kiireellistä tarvetta. Pyysin tätä vielä toistamiseen varmistamaan, mutta on uskomatonta, että meillä on alueellisesti näin suuria eroja. Omalta sairaanhoitopiiriltäni, kun tätä varmistin, niin todettiin, että ei missään tapauksessa, että päinvastoin nyt on tärkeää, että se hoitovelka, hoivavelka ei tule kasvamaan. Mutta tosiaan on mennyt jo yli 6 kuukautta, ja henkilölle on sanottu, korkeammalta taholta viitattu ministeriöön, että on ohjeistettu, että yli 70-vuotiaan kaihileikkausta ei tehdä. Olisinkin kysynyt tätä, jos ministeri

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2020 vp

olisi paikalla, mutta toivottavasti tämä viesti välittyy hallituspuolueiden kautta myöskin sinne niin, että näin ei voi enää toimia. — Kiitos.

16.55 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämän asetuksen perustelumuistiossa nojataan käsitteeseen hybridistrategia. Eilen tästä käytiin täällä keskustelua, ja edustaja Koskinen muun muassa käytti hyvän kriittisen puheenvuoron tästä käsitteestä. Tämä hybridistrategiahan tarkoittaa tavallaan kahden erilaisen tavoitteen, kahden erilaisen tavoitteellisen päämäärän yhdistämistä, ja aika usein sen ajatellaan sisältävän jonkinlaisen laumasuoja-ajattelun ja epidemian tukahduttamisen yhdistelmän. Pidän sitä todellakin ongelmallisena käsitteenä. Eli jos sillä ei sitä tarkoiteta, niin silloin olisi parempi olla sitä käsitettä käyttämättä ja puhua vain näistä kohdennetuista testaa, jäljitä, eristä ja hoida -strategioista.

Täällä on käytetty keskustelussa erittäin hyviä puheenvuoroja riskiryhmiin kuuluvien ja yli 70-vuotiaiden oikeudesta osallisuuteen yhteiskunnassa. Varmasti tässä muutama viikko, jopa pari kuukautta, monet ovat jaksaneet kilvoitella siellä eristyksissä omassa kodissaan, mutta kyllä selvästi nyt alkaa tulla niitä viestejä, että monet yli 70-vuotiaat ovat todella väsyneitä tähän tilanteeseen. Ja jos on näköpiirissä, että nyt odotellaan vielä toista aaltoa ja heidän pitäisi olla eristyksissä edelleen tämä loppuvuosi, niin siitä alkaa tulla kyllä ikäviä seuraamuksia mielenterveyteen ja ihmisten jaksamiseen. Sen takia on todellakin tärkeää yhteiskunnan, seurakuntien, erilaisten kulttuuri- ja muiden tapahtumien järjestäjien todellakin miettiä se, miten turvallisesti voidaan osallistaa myös riskiryhmiin kuuluvat ja yli 70-vuotiaat tähän yhteiskuntaan ja miten voidaan myös turvallisesti mahdollistaa heidän kanssakäymisensä läheistensä kanssa. Siinä tarvitaan suojatarvikkeita, kasvomaskeja, siinä tarvitaan tätä tiuhaa testaamista mutta myös niitä järjestelyjä, että esimerkiksi näitä jumalanpalveluksia voidaan järjestää erikseen vaikka aamusta yli 70-vuotiaille, riskiryhmään kuuluville ja myöhemmin iltapäivästä sitten muille — vähän samaan tapaan kuin kaupatkin ovat toimineet.

Samalla kiinnitän huomiota siihen, että riskiryhmiin kuuluvat, esimerkiksi terveydenhuollon ammattilaiset tai opetusalan ammattilaiset, [Puhemies koputtaa] kokevat, että heitä taas ei välttämättä suojella riittävästi. Esimerkiksi puolet riskiryhmiin kuuluvista lääkäreistä on joutunut hoitamaan tehtäviä, joissa he voivat altistua koronataudille.

16.59 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Jäi sanomatta tärkein tästä asiasta. Kun nyt tässä edelleen valmiuslain voimassaoloa näiltä osin jatketaan eli mahdollistetaan se, että hoitohenkilökunta ikään kuin joutuu edelleen tai saattaa joutua hyvinkin koville siinä omassa työssään, jos sellainen tilanne eteen tulee, niin sen vuoksi olisi erittäin tärkeää saada varmistettua nyt se, että niitä aikoja ja niitä hoitoja, jotka nyt on mahdollista tässäkin tilanteessa tehdä, ei jätettäisi käyttämättä. On vaikeaa kuvitella, miten meidän arvokas hoitohenkilökuntamme jaksaa siinä tilanteessa, jos tämän koronakriisin jälkeenkin hoitovaje yltyy niin suureksi, että heidän työpanokselleen olisi silloinkin vielä tarvetta entistä enemmän ja ylityölle ja sen sellaiselle. Sellaiseen ei varmasti enää siinä vaiheessa ole minkään lain nojalla perusteita tehdä mitään erityissääntelyä — eikä pidäkään olla.

Sen vuoksi olisi erittäin tärkeää nyt, että hallitus toisi ihan kaikkeen sairaaloissa ja hoitopaikoissa tapahtuvaan asiointiin sellaisen ohjeistuksen, että ihmiset uskaltautuvat mennä hoitoon. Tämä on erittäin tärkeää myös sen meidän henkilökunnan näkökulmasta tässä tilanteessa, kun siellä kuitenkin kuulee tarinoita paljon siitä, että esimerkiksi aikoja leik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2020 vp

kauksiin, jotka olisi vielä mahdollista tehdä tai ovat aikataulussa, tällä hetkellä valitettavasti perutaan. Nyt se on johtanut siihen, että joissakin sairaanhoitopiireissä esimerkiksi päätetään sitten poistaa hoitotakuun piiristä, jos jättää niitä varattuja aikoja käyttämättä, ja se on sitten taas sen ihmisen itsensä kannalta erittäin vakava tilanne.

Arvoisa puhemies! Nostan tähän vielä toisen asian, joka ei sinällään nyt liity juuri tähän käyttöönottoasetukseen vaan epidemiaan ja poikkeusoloihin ja siihen tilanteeseen, missä olemme olleet. Hallitushan on nyt päättänyt erilaisista tukimuodoista yrityksille, ja tänään juuri kuulumme, että muun muassa ravintolatuki on vielä viilattavana ja yleistuki on jatkovalmistelussa. Olen täällä salissa useaan kertaan kuitenkin kysynyt siitä, mikä on meidän ammatikseen urheilevien tilanne, ja on luvattu, että tähän asiaan liittyvä valmistelu on käynnissä. Ammattiurheilijathan eivät ole työttömyysturvan piirissä, ovat vähän samaan tyyliin kuin esimerkiksi musiikintekijät tai muusikot.

Muusikkojen liitolta tuli tähän liittyen eilen kannanotto, jossa oltiin erittäin huolissaan siitä, että kun harjoittelee, niin se katsotaan nyt sitten ammatinharjoittamiseksi, vaikka siitä ei saisi palkkaa, ja täten ei voi esimerkiksi saada työttömyysturvaa lainkaan. Toivoisin todella, että tähän yksityiskohtaan hallitus nyt kävisi käsiksi, koska on paljon sellaisia ammatinharjoittajia, sellaisia ryhmiä, kuten muusikot ja ammattiurheilijat, jotka ovat nyt käytännössä täysin ilman mitään työttömyysturvaa, vaikka he siihen ikään kuin siinä mielessä oikeutettuja olisivatkin. He eivät voi saada työstään tällä hetkellä palkkaa tai palkkiota, koska esimerkiksi konsertteja ei ole voitu järjestää. Monilla ovat [Puhemies koputtaa] työtulot täysin riippuvaisia siitä, miten esiintymistuloja tulee.

17.02 Tuula Väättäinen sd: Arvoisa puhemies! Silloin kun koronakriisi alkoi, aika varhaisissa metreissä huomattiin, että valmiuslaki ei ole tarkoitettu tämälapsen kriiseihin ja että valmiuslakia täytyy tämän revohkan jälkeen uusia. Tänä päivänä on keskusteltu sitten enemmän siitä, voisiko valmiuslain pykälissä olla osa sellaisia, joita voisi siirtää normaallilainsäädäntöön, esimerkiksi tartuntatautilain yhteyteen. Itse ajattelen, että vaikka perustuslakivaliokunta on tehnyt nopeasti ja kiireellä työtään, niin siitä huolimatta ollaan oltu tavattoman tarkkoja ja hyvin monipuolisesti arvioitu kaikki hallituksen, valtioneuvoston, esitykset ja katsottu niiden oikeudenmukaisuus ja lainmukaisuus. Itse ajattelen, että jos näitä valmiuslain pykäläsiirtoja tehdään, niin nekin täytyy tehdä sitten tavattoman huolella, jotta ei tapahdu mitään sellaista, mikä vaarantaisi oikeudenmukaisuutta ja ihmisten tasa-arvoa.

Kiireettömästä hoidosta olen minäkin huolissani ja ajattelen, että nyt erityisesti terveydenhuoltoalan yksiköitten täytyy kutsua asiakkaita ja potilaita hoidattamaan itseään ja meidän kaikkien olla siinä selvästi aktiivisempia kuin mitä ehkä tällä hetkellä on oltu.

Olemme puhuneet paljon erityisryhmistä, ja aika usein tulee ikäihmiset siinä sanottua, mutta meidän on muistettava, että meillä on laaja joukko muitakin erityisryhmiä — mielenterveyspotilaat, päihdeongelmaiset, vammaiset, köyhyydestä kärsivät lapset ja lapsiperheet, asunnottomat ihmiset — elikkä meillä on paljon sellaisia ihmisiä, jotka ovat yhtä lailla vaikeassa tilanteessa näitten rajoitusten suhteen kuin meidän ikäihmiset. Siinä mielessä toivon jaksamista sosiaali- ja terveysministeriöön, että he huomioivat kaikki nämä meidän erityisryhmät, kun rajoitteita ja huojennuksia tehdään.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2020 vp

Eduskunta päätti perustuslakivaliokunnan ehdotuksen mukaisesti, että valtioneuvoston asetus valmiuslain 86, 88, 93 ja 94 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käytön jatkamisesta saa jäädä voimaan. Asian käsittely päättyi.